

Posudek oponenta na diplomovou práci

oponentský posudek

Jméno posuzovatele:
Mgr. Michaela Havlová

Datum:
18. 9. 2010

Autor:

Bc. Martina Hamtilová

Název práce:

Žáci se speciálními vzdělávacími potřebami na ZŠ a SŠ: přístup škol a pedagogů k handicapovaným žákům

Cíle práce

Cílem předložené diplomové práce bylo zjistit podmínky a přístup škol a pedagogů k integraci a k integrovaným žákům.

V kapitole 5 pak můžeme najít ještě dílčí cíle výzkumu:

- při výuce sledovat chod vyučovací hodiny, přístup pedagoga a práci žáků se speciálními vzdělávacími potřebami;
- realizovat výuku s handicapovanými žáky pro získání vlastní zkušenosti;
- vést rozhovory s pedagogy, s asistenty pedagogů, případně i se speciálním pedagogem a na základě interviu s pedagogy vytvořit dotazníky; jejich vyhodnocením zjistit názor pedagogických pracovníků na integraci a získat doporučení k přístupu k žákům se speciálními vzdělávacími potřebami;
- vytvořit dotazníky pro školy za účelem zjištění podmínek pro integraci handicapovaných žáků a vyhodnotit je;
- shrnout rady a doporučení a vytvořit příručku pro pedagogy začínající pracovat se žáky se speciálními vzdělávacími potřebami

Struktura (členění) práce

Práce je rozdělena na 7 kapitol; nemá sice klasické členění, ale lze v ní nalézt všechny běžně používané části. Celkový rozsah práce je 202 stran (111 stran textu, 91 stran příloh). Práce obsahuje abstrakt a klíčová slova v češtině i angličtině, stejně jako seznam zkratk. Ten je ale překvapivě až v závěru práce, před seznamem literatury.

Literární přehled

Literární přehled je napsán stručně (15 stran textu) a je rozdělen do tří kapitol: Žáci se speciálními vzdělávacími potřebami dle RVP, Handicap, Integrace handicapovaných žáků. Legislativní rámec celé věci je naprosto na místě, pozitivně hodnotím i stručné seznámení s vybranými formami handicapu. Bohužel, kapitola věnovaná integraci žáků, neobsahuje pedagogický pohled – např. jaké metody, formy práce volit pro skupiny se žáky se speciálními potřebami. Dále v práci chybí zahraniční pohled, zkušenosti s inkluzí.

Bohužel tyto nedostatky nelze přisuzovat malému počtu či nedostupnosti zdrojů. Autorka mohla použít publikace např. Evropské agentury pro rozvoj speciálního vzdělávání, nebo českých vědeckých týmů věnujících se speciální pedagogice – ať už z Prahy (vedoucí doc. Černá), z Brna (prof. Vítková) či Olomouce (doc. Suralová).

Co se týká zdrojů jako takových, je jich použito celkem 32, z toho 7 zahraničních. Ve většině případů se jedná o populárně naučnou literaturu, avšak v mnoha případech je to pochopitelné, neboť popis onemocnění a jejich projevů dnes v primární literatuře těžko najdeme. Jak jsem již uvedla, postrádám zde některé tematické části, tudíž i literární zdroje.

Pozitivní je, že použitá literatura je, až na drobné výjimky, vhodně a jednotně citována.

Materiál a metody (postup práce)

Zvolené metody práce považuji za vhodné k dosažení stanovených cílů. Metodika práce je popsána velmi stručně, některé body autorka zcela vynechala (např. příprava na vyučovací hodiny, které autorka sama realizovala, tvorba dotazníků, tvorba příručky pro pedagogy).

Praktická část (výsledky a přílohy)

Praktická část je rozdělena do dvou částí – kapitola 5 (Přístup škol a pedagogů k handicapovaným žákům) a přílohy. V kapitole 5 najedeme veškeré informace o prováděném výzkumu (charakteristiku výzkumu, znění výzkumných cílů, charakteristiku výzkumného vzorku, metodiku práce i analýzu výsledků). V přílohách pak doslovné znění (resp. přepis) všech dotazníků a rozhovorů, přípravy na vyučovací hodiny pro třídy žáky se speciálními vzdělávacími potřebami a příručku pro pedagogy k integraci žáků se speciálními vzdělávacími potřebami.

Pedagogický výzkum, který byl v rámci práce proveden, je kvalitativně-quantitativní povahy a odpovídá potřebám práce. Diplomantka použila následující metody: pozorování (kdy se zaměřila na průběh vyučovací hodiny, přístup pedagoga a práci žáků se speciálními vzdělávacími potřebami), strukturovaný rozhovor (které vedla s pedagogy, kteří vyučují ve třídách s integrovanými žáky, s asistenty pedagoga a v jednom případě se speciálním pedagogem), dotazník (pro školy za účelem zjištění podmínek pro integraci handicapovaných žáků) a vlastní výuku ve třídě s integrovanými žáky.

Výsledky výzkumu jsou zpracovány velmi podrobně, ale chybí vyvození obecnějších závěrů, shrnutí. Takto se čtenář dozvídá mnoho útržkovitých informací, které jen složitě skládá v ucelený obraz o daném tématu. Dokumentace výsledků je dostačující, někdy je naopak až zbytečně obsáhlá (např. otázka 1 na straně 48 nebo ot. 9 na straně 56).

Práce obsahuje také praktické výstupy do školní praxe, konkrétně přípravy na vyučovací hodiny pro třídy žáky se speciálními vzdělávacími potřebami a příručku pro pedagogy k integraci žáků se speciálními vzdělávacími potřebami. Předložené přípravy autorka využila během vlastní výuky ve třídách s integrovanými žáky.

Diskuze

Diskuze je opravdu diskuzí, získané výsledky jsou vhodně porovnávány s literaturou. Vzhledem k množství získaných výsledků, vč. vlastních zkušeností diplomantky, jsem očekávala rozsáhlou kapitolu s množstvím hypotéz či návrhů řešení, avšak celkový rozsah kapitoly jsou tři odstavce. Takže i přes to, že autorka vhodně diskutuje získané údaje s literárními zdroji, považuji tuto kapitolu za tristní a naprosto nedostačující.

Závěr

Závěr práce je výstižný, stručně popisuje naplnění každého ze stanovených dílčích cílů.

Formální úroveň práce (obrazová dokumentace, grafika, text, jazyková úroveň):

Po formální stránce je práce na velmi dobré úrovni, zaznamenala jsem jen několik překlepů či chyb. Výsledky jsou ilustrovány velkým množstvím grafů. V některých případech je ale využití grafů mírně nelogické (např. graf č. 14 znázorňující 100 %, nebo dva typy grafu demonstrující tutéž skutečnost – grafy č. 3 a 4). Jazyková úroveň práce je dobrá, text se poměrně dobře čte. Drobnou komplikací je přílišné tříštění textu do mnoha odstavců (často tvoří odstavec pouze jedna věta).

Splnění cílů práce a celkové hodnocení

Cíl práce stanovený na začátku, stejně jako jeho dílčí složky stanovené v průběhu práce, byly v diplomové práci splněny. Teoretická část je velmi stručná a některé složky problematiky opomíjí. Praktická část obsahuje informace o realizovaném pedagogickém výzkumu, který využívá kvalitativní i kvantitativní metody. Výsledky jsou podrobně analyzovány a prezentovány. Bohužel nejsou již vhodně diskutovány s literárními zdroji. Obecně lze práci popsat jako zdroj mnoha informací, které jsou ale roztržité a nejsou příliš vhodně prezentované. Přesto však považuji práci za splňující požadavky kladené na diplomové práce učitelského studia a doporučuji ji k obhajobě.

Otázky a připomínky oponenta:

- Překvapilo mě, že o příručce pro vyučující se v kapitole 5 zmiňujete pouze jednou větou a to v části věnované metodice. Samotná příručka je pak v příloze. Co Vás vedlo k tomuto uspořádání?
- V teoretické části práce nemáte zpracovány informace ohledně výuky jako takové (vhodnost metod práce, četnost jejich střídání, atd.). Přesto lze v části věnované výsledkům pozorování nalézt také Vaše osobní hodnocení pozorovaných skutečností. Čím jste tato tvrzení podložila? Jsou Vaše stanoviska vytvořena na základě odborných poznatků?
- Seznamte nás prosím s hlavními faktory uváděnými v literatuře jako faktory zvyšující efektivitu vzdělávání žáků se speciálními potřebami. Jak často jste tyto faktory zaznamenávala v hodinách, které jste navštívila? Srovnejte prosím tato doporučení také se současnými pedagogickými/didaktickými doporučeními pro realizaci vyučovací hodiny v „běžné“ třídě (tj. bez integrovaných žáků)?
- V práci používáte termín integrace, v zahraničí se spíš používá termín inkluze, inkluzivní vzdělávání. Je mezi těmito termíny rozdíl, nebo jde jen o terminologickou nejednotnost danou jazykem? Pokud jsou mezi pojmy rozdíly, můžete je stručně vysvětlit?
- Existuje v současnosti v ČR nějaký dokument zaměřený na zajištění rovného přístupu a rovných příležitostí všech osob ke vzdělávání? Pokud ano, jsou teze tohoto dokumentu opravdu realizovány, nebo pracuje se na jejich uskutečnění?
- V diplomové práci se věnujete základnímu a střednímu školství. I z Vašich výsledků je ale patrné, že žáci se speciálními potřebami se hlásí na vysoké školy. Je v této úrovni jejich vzdělávání nějak ošetřeno, uzpůsobeno?

Návrh hodnocení oponenta (známka nebude součástí zveřejněných informací)

výborně velmi dobře dobře nevyhověl(a)

Podpis oponenta: